

KAUHAJOEN KAUPUNGIN

Kulttuurin kehittämisohjelma 2012-2020

Esipuhe

Kauhajoen kaupungin kulttuurin kehittämisohjelma 2011–2020 korvaa vuonna 2008 kaupunginvaltuustossa hyväksytyt kulttuuristrategian. Kauhajoen kaupungin sivistyslautakunta asetti kulttuuristrategian päivitystyöryhmän 19.1.2011 (7§). Myöhemmin työryhmää täydennettiin vielä nuorisovaltuuston edustajalla 16.2.2011 (19§).

Aiempaa kulttuuristrategiaa tehtäessä vuonna 2007 kaupungin vastuullinen rooli seutukunnan keskuksena otettiin huomioon useissa pohdinnoissa. Kauhajoen kulttuuristrategian tavoitteena oli ohjata kaupungin yleinen kulttuuritoimi eteenpäin 1990 – luvun laman jälkeisestä tilasta. Kauhajoen kunta mm. luopui omasta kulttuuritoimen viranhaltijastaan 1993. Kauhajoen kulttuuristrategia 2007-2015 oli jaettu lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteisiin. Lyhyen aikavälin tehtävät liittyvät yleisen kulttuuritoimen uudelleen rakentamiseen ja resursointiin. Työryhmän analyysin mukaan ne toteutuivat yllättävänkin tarkasti. Sen sijaan pitkän aikavälin tavoitteissa nähtiin monia epärealistisia tavoitteita. Työryhmän on nyt päivittänyt melko perusteellisesti aiemman strategian pitkän aikavälin kehittämistehtäviä.

Aikaisempi kulttuuristrategia keskittyi yksinomaan yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen alaan. Tässä suunnitelmassa on otettu mukaan katsaukset myös vapaaseen sivistystyöhön, kirjasto- ja tietopalveluihin ja taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin laajaan oppimäärään, käsityötaiteen laajaan oppimäärään, kuvataiteen yleiseen oppimäärään ynnä musiikin yleiseen oppimäärään.

Kauhajoella xx.xx.2011

Seppo Kalliomaa
työryhmän puheenjohtaja

Markku Viitasaari
työryhmän esittelijä ja
raportin vastuullinen
kirjoittaja

Markku Nurmi
työryhmän sihteeri

Muut jäsenet:
Nuorisovaltuuston edustaja:

Pirjo Ala-Fossi, Pirjo Pieski, Ari-Matti Tuomisto
Essi Koskela ja hänen varajäsenensä Janina Vilén.

Sisällys

1. Voimassa olevan kulttuuristrategian tavoitteiden toteutuminen 2007-2011	4
2. Pitkän aikavälin tavoitteiden päivittäminen - Tavoitteet 2012-2020.....	5
3. Katsaus voimassa olevan kulttuuristrategian tavoitteiden toteutumiseen 2007-2011	6
4. Pitkän aikavälin tavoitteiden päivittäminen - Tavoitteet 2012-2020.....	9

1. Voimassa olevan kulttuuristrategian tavoitteiden toteutuminen 2007–2011

Kulttuurityöntekijän palkkaaminen kulttuurijohtokunnan alaisuuteen

Seudullisen kulttuuriyhdistyksen (Suupohjan kulttuuriyhdistys ry) roolin selkeyttäminen

Sanssin koulun tilojen kulttuurikäytön suunnittelun käynnistäminen ja toteutusvaiheen käynnistäminen

Suunnitelmallisen, säännöllisen, ympärivuotisen ja laadukkaan kulttuuritilaisuuksien organisoiminen käynnistäminen

Ammattimaisen kunnallisen kulttuuritoiminnan arvostuksen ja merkityksen esiin nostaminen kaupungin organisaatiossa, sekä viranhaltija- että luottamushenkilöille ja osana kaupungin imagoa ja vetovoimaa

Kunnallisen kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin aktiivisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kehittäminen

Kunnallisen kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin aktiivisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kehittäminen

Taiteen perusopetuksen koordinointi ja käynnistäminen uusilla aloilla (sanataide ja tanssi)

2. Pitkän aikavälin tavoitteiden päivittäminen - Tavoitteet 2012-2020

Kulttuuritoimen henkilöstöressurssien vahvistaminen alueellisen vetovoiman kehittämiseksi

Sanssin kulttuurikeskuksen toiminnan kehittäminen ja käyttöasteen nostaminen.

Kaupungin organisaation osallistaminen sektorirajat ylittäen kulttuuri- ja taidetoimintaan esimerkiksi säännöllisellä tyhy-toiminnalla

Taiteilijaresidenssin käynnistäminen Kauhajoella

Luovien alojen yrittäjyys

Kulttuurin tukeminen ja yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Kulttuurin ja taidekasvatuksen vahvistaminen

Kulttuuri hyvinvoinnin vahvistajana

Kulttuurin vaikutusten selvittäminen

Kansalaisopiston näkymiä

Panula-opiston näkymiä

Kirjasto- ja tietopalveluiden näkymiä

Panula-opiston ja yleisen kulttuuritoimen tuloskortti 2012

Kansalaisopiston tuloskortti 2012

Kirjasto- ja tietopalveluiden tuloskortti 2012

3. Katsaus voimassa olevan kulttuuristrategian tavoitteiden toteutumiseen 2007-2011

Kulttuurityöntekijän palkkaaminen kulttuurijohtokunnan alaisuuteen

Kulttuurityöntekijän palkkaaminen kulttuurijohtokunnan alaisuuteen oli tavoitteena strategiassa ja tämä on toteutunut 10.9.2007 alkaen. Tehtävä on vakinaistettu 1.1.2008 lukien. Kauhajoen kaupungin sivistyksen hallintokuntaan kuuluvasta kulttuurijohtokunnasta on luovuttu 1.1.2009 alkaneessa hallintosäännön muutoksessa. Kansalaisopiston, kirjaston, Panula-opiston ja yleisen kulttuuritoimen asiat on käsitelty siitä lähtien sivistyslautakunnassa. Kulttuurityöntekijän nimike on vaihdettu kulttuurisihteeriksi 1.1.2011 alkaen. Kulttuurisihteerin toimii Panula-opiston rehtorin alaisuudessa. Hänen tehtäviinsä kuuluu kulttuuritoiminnan koordinointi ja taiteen harjoittamisen ja harrastamisen edistäminen, taidepalvelusten tarjonta ja käyttö, kotiseututyön sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaaliminen yhdessä kolmannen sektorin kanssa sekä taiteen perusopetuksen koordinointi.

Seudullisen kulttuuriyhdistyksen (Suupohjan kulttuuriyhdistys ry) roolin selkeyttäminen

Seudullinen Suupohjan kulttuuriyhdistys on profiloitunut hanketoiminnallaan voimakkaasti, mikä on vähentänyt tarvetta Kauhajoen kaupungin osalta muuttaa järjestelyä. Tällä hetkellä on päättymässä Suupohjan bändikoulu –hanke. Tämän toiminnan vakiinnuttamista osaksi Kauhajoen kansalaisopiston taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärää on varauduttu jo vuoden 2012 talousarviossa sivistyslautakunnan esityksessä.

Sanssin koulun tilojen kulttuurikäytön suunnittelun käynnistäminen ja toteutusvaiheen käynnistäminen

Sanssin koulun tilojen kulttuurikäytön suunnittelu on hieman edennyt. Sekä kulttuurisihteerin (aiemmin kulttuurityöntekijä) että kansalaisopiston rehtori ovat olleet Kauhajoen kaupungin tilatyöryhmän kuultavana Sanssin koulun uusiokäytön suunnittelussa. Sanssin koulun vapautuminen muuhun kuin koulukäyttöön on kuitenkin lykkäytynyt huomattavasti yhteiskoulun kiinteistössä havaittujen ongelmien vuoksi. Yhteiskoulu joutuu käyttämään tilaa ainakin vuoden 2013 alkuun saakka.

Kauhajoen kaupungin kiinteistöohjelmassa Sanssin koulu on listattu myytäviin kiinteistöihin kuitenkin niin, että Terijoen siipi on säilytettävä Eduskunnan Talvisotamuseon vuoksi. Se osa tulisikin valjastaa vapaan sivistystyön ja yleisen kulttuuritoiminnan käyttöön. Mikäli kuitenkin Koiviston siipikin säilytetään kaupungin toiminnoissa, kansalaisopiston siirtyminen kiinteistöön on mahdollista. Tuunaisen siipeä on monessa yhteydessä esitetty purettavaksi. Tämä mahdollisuus on myös kiinteistöohjelmassa.

Suunnitelmallisen, säännöllisen, ympärivuotisen ja laadukkaan kulttuuritilaisuuksien organisoinnin käynnistäminen.

Ympärivuotisia tilaisuuksia on kyetty järjestämään siitä lähtien, kun kulttuuriyöntekijä saatiin. Resurssin vähyyden vuoksi pääpaino on kuitenkin ollut Keväästä 2008 saakka vuosittain järjestetyllä Kauhajoen Kriuhnaasut –tapahtumalla (nyttemmin Kauhajoen Kriuhnaasu). Kahtena viimeisenä kesänä on järjestetty Hämes-Havunen Soi tapahtumat kesä-heinäkuussa eli kolme tapahtumaa. Yksittäisiä tilaisuuksia on järjestetty vuosittain pitkin vuotta, mutta tilaisuuksien määrä on ollut rajoitettu.

Ammattimaisen kunnallisen kulttuuritoiminnan arvostuksen ja merkityksen esiin nostaminen kaupungin organisaatiossa, sekä viranhaltija- että luottamushenkilöille ja osana kaupungin imagoa ja vetovoimaa.

Ammattimaisen kunnallisen kulttuuritoiminnan arvostuksen ja merkityksen nostamista kaupungin organisaatiossa on hieman vaikea mitata. Mutta selvää lienee kuitenkin, että kaupungin organisaatiossa ja kuntalaisten keskuudessa on tultu aiempaa selvästi paremmin tietoisiksi kunnallisesta yleisestä kulttuuritoimesta. Tiedottamiseen on ainakin panostettu ja näkyvyyttä saatu. Maakunnallisen median kanssa ei ole ollut helppoa. Johtavan maakuntalehden kulttuurituotosten kynnyksen ylittäminen on ollut tuskaista edelleen. Esimerkiksi vuoden 2010 Kauhajoen Kriuhnaasuista Sanomalehti Ilkassa ei mainittu sanaakaan, ei etu- eikä jälkikäteen. Paikallislehdet ovat noteeranneet tapahtumat kuitenkin hyvin, kunhan niille on lähetetty lehdistötiedotteita.

Kunnallisen kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin aktiivisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kehittäminen on edennyt erittäin hyvin ja yhteistyö on ollut monipuolista ja avointa.

Kunnallisen kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin aktiivisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kehittäminen

Kunnallisen kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin aktiivisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kehittäminen on edennyt erittäin hyvin ja yhteistyö on ollut monipuolista ja avointa. Kaikkien kulttuuritoimijoiden kesken on syntynyt uudenlaista yhteistyötä, ja eri toimijoiden väliset rajat ovat madaltuneet. Järjestöjen, yhdistysten ja yksityisten järjestämä kulttuuritoiminta on kasvanut merkittäväksi toimijaksi. Kulttuurin asema on vahvistunut kaupungin toiminnassa.

Yleinen kulttuuritoimi, Panula-opisto ja kolmas sektori ovat tehneet runsaasti yhteistyötä eri tapahtumissa. Tämä on näkynyt erityisesti Kauhajoen Kriuhnaasussa, Hämes Havunen Soi -tapahtumissa ja ohjelmaviennissä mm. vanhusten palvelukoteihin. Kulttuuritoimi on järjestänyt kulttuuritoimijoille 3-4 yhteistä tapaamista vuoden aikana, joissa on keskusteltu

kulttuurin ajankohtaisista asioista, kulttuurin rahoituksista, tulevista tapahtumista ja yhteisistä toiminnoista. Lisäksi on ollut pienempiä tapaamisia yksittäisten yhteistyötahojen kanssa.

Kunnallisen kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin aktiivisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kehittäminen

Kunnallisen kulttuuritoimen ja kolmannen sektorin aktiivisen yhteistyön ja uusien toimintatapojen kehittäminen on edennyt erittäin hyvin ja yhteistyö on ollut monipuolista ja avointa.

Yleinen kulttuuritoimi ja kolmas sektori on tehnyt runsaasti yhteistyötä eri tapahtumissa ja tämä on näkynyt erityisesti Kauhajoen Kriuhnaasussa, Hämes-Havunen Soi -tapahtumissa ja ohjelmaviennissä mm. vanhusten palvelukoteihin. Kulttuuritoimi on järjestänyt kulttuuritoimijoille yhteisiä tapaamisia vuoden aikana 3- 4., joissa on keskusteltu kulttuurin ajankohtaisista asioista, kulttuurin rahoituksista, tulevista tapahtumista ja yhteisistä toiminnoista. Lisäksi on ollut pienempiä tapaamisia yksittäisten yhteistyötahojen kanssa.

Yhdistystoimijoiden vertaistukitapaamisia on tarkoitus järjestää tulevaisuudessakin. Niissä samojen haasteiden parissa työskentelevät pääsevät ”sparraamaan” toinen toisiaan. Kolmannen sektorin tarve mm. kulttuuriviikolla on kiistaton. Kulttuuria tekeville kolmannen sektorin henkilöille tulee järjestää kursseja, seminaareja, työpajakoulutusta yms.

Taiteen perusopetuksen koordinointi ja käynnistäminen uusilla aloilla (sanataide ja tanssi)

Taiteen perusopetuksen laajentamiselle asetettiin kulttuuristrategiassa kunnianhimoisia tavoitteita. Panula-opisto on aloittanut tanssitaiteen laajan oppimäärän mukaisen opetuksen. Kansalaisopistossa on aloitettu taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän opetus syksyllä 2008. Koordinointi on sittemmin ollut heikkoa ja siksi progressio on ollut heikko. Sanataiteen perusopetus ei ole toteutunut eikä sen toteutuminen vaikuta kovin realistiselta jatkossakaan.

4. Pitkän aikavälin tavoitteiden päivittäminen - Tavoitteet 2012-2020

Työryhmä totesi olevan perusteltua päivittää Kauhajoen kaupungin kulttuuristrategia vuosien 2011–2020 mittaiseksi.

Samalla strategia laajenee aiemmasta ja jakautuu toimeksiannon mukaisesti

yleisen kulttuuritoiminnan lisäksi vapaaseen sivistystyöhön, taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärään sekä kirjasto- ja tietopalveluihin.

1. yleisen kulttuuritoimen osuus
2. kansalaisopiston osuus
3. musiikkiopiston osuus
4. Kirjasto- ja tietopalvelujen osuus

Rahoitus kulttuuritoiminnan tukemiseen pyritään rakenteellisesti kasvattamaan nykyistä suuremmaksi.

Kulttuuritoimen henkilöstöressurssien vahvistaminen alueellisen vetovoiman kehittämiseksi.

Henkilöstöressurssin kehittäminen voi rahoituksellisesti toteutua, jos seudullisen kulttuurisihteerin resurssi siirrettäisiin suoraan kaupungin organisaatioon. Toisaalta yhdistyksen asema on muuttunut, kun se on vapautunut Spelien järjestämisestä ja kun se on aktivoitunut hanketoiminnassa. Siksi sen siirtäminen kaupungin organisaatioon ei ole välttämätöntä.

Valtioneuvosto esittää vuoden 2011 loppuun mennessä kuntien rakennelain. Tämä tuonee Kauhajoen seudullekin muutoksia kuntarakenteeseen. Suupohjan kulttuuriyhdistys voidaan purkaa kuntaliitosten myötä. Yhdessä kunnassa kaikkien kunnan kustantamien kulttuuritoimijoiden tulisi olla samassa organisaatiossa. Tällöin kaupungin palveluksessa olevia kulttuurityöntekijöitä olisi vähintään kaksi. Jos Panula-opisto ja kansalaisopisto laajenevat alueellisesti, tulisi yleiselle kulttuuritoimelle taata riittävät toimistopalvelut. Yleinen kulttuuritoimi käyttää myös kulttuurialan opintojen harjoitteluvaiheessa olevia henkilöitä resurssinaan. Laajemmassa kunnassa tulee huolehtia nykymuotoisesta, keskustaajamassa sijaitsevien kulttuuritilaisuuksien elinvoimaisuudesta.

Kulttuurityöntekijöiden tehtävänä on tukea ihmisten elämänhallintaa ja antaa sisältöä taiteen ja kulttuurin keinoin kaiken ikäisille yhteistyössä eri tahojen kanssa. Hankkeet ja

hanketyöntekijät vahvistavat kulttuurista hyvinvointia. Esimerkiksi erityisryhmiä varten voisi perustaa kulttuurituottajan toimen, jonka tehtävänä on vastata taiteen ja kulttuurin viemisestä erityisryhmille.

Sanssin kulttuurikeskuksen toiminnan kehittäminen ja käyttöasteen nostaminen.

Sanssin kulttuurikeskuksen osalta tavoitteita on syytä tarkistaa. On epärealistista ajatella, että erittäin suuressa kunnostus- ja perusparannustarpeessa oleva kiinteistö voitaisiin keskittää vain yleisen kulttuuritoimen ja sen kanssa yhteistyössä olevan kolmannen sektorin toimijoiden käyttöön. Onkin esitetty hyvin perusteltuja toiveita siitä, että Sanssin koulun seuraava käyttäjä voisi olla kansalaisopisto ja yleinen kulttuuritoimi, ainakin tietyiltä osa-alueiltaan. Sanssin kiinteistö mahdollistaisi myös kaivatun taidenäyttelytilan saamisen. Tarpeen olisi myös koulun liikuntasalin muuttaminen esittävien taiteiden tyyssijaksi. Se mahdollistaisi kamarinäytelmien ym. pienimuotoisten estradiesitysten esittämisen. Tanssiharrastukselle tulisi löytää kiinteistöstä optimaalinen tila. Näin ollen aiemmassa strategiassa ollutta Sanssin kulttuurikeskuksen viestinnällistä profilointia ei ole tarpeen kehittää tässä yhteydessä. Se syntyy jos kansalaisopisto ja osia kulttuuritoimesta siirtyy Sanssin kiinteistöön.

Sanssin kiinteistöstä tulisi löytyä tilat esittävälle taiteelle, visuaaliselle taiteelle, lasten kulttuurille, museolle ja näyttelyille, kahvilatoimintaan, sekä toimisto-, varasto- ja arkistotiloja. Tilat tulee soveltaa erityisryhmille ja niissä on huomioitava mm. esteettömyys.

Kaupungin organisaation osallistaminen sektorirajat ylittäen kulttuuri- ja taidetoimintaan esimerkiksi säännöllisellä tyhy-toiminnalla.

Työryhmän mielestä kulttuuripalvelujen käytöllä ja työhyvinvoinnilla on yhteys. Kulttuurin vaikutukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on tunnustettu. Olemassa olevalla henkilöstöresurssilla sekä henkilöstö- että kulttuuripalveluissa on kuitenkin vaikeata aloittaa toimintaa tasa-arvoisen kattavasti. Mikäli henkilöstöhallintoa ja yleistä kulttuuritoimintaa kyetään vahvistamaan, toimintaa voisi koettaa vakiinnuttaa. Jonkin verran on toteutunut konserttitarjonnan käyttöä yrittäjien tyhy-toiminnassa. Kaupunkikonsernin käyttönottama kulttuuri- ja liikuntaseteli on ajantasainen pienimuotoinen esimerkki tässä tarkoitettua toiminnasta.

Taiteilijaresidenssin käynnistäminen Kauhajoella

Aiemmassa strategiassa tavoitteessa oli taiteilijaresidenssien perustaminen koulukäytöstä poistettuihin kyläkouluihin. Työryhmä näki kuitenkin residenssijatuksen mahdollisena huomattavasti pienemmässä mittakaavassa. Niinpä jos Sanssin koulun Tuunaisen siipeä ei pureta, sen talonmiehen asunto olisi liki valmis taiteilijaresidenssi. Voisipa ajatella sillä olevan voimallista synergiaa samaan rakennukseen kunnostettavan taidenäyttelytilan kanssa.

Luovien alojen yrittäjäyys

Etelä-Pohjanmaan liiton intressissä on luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen maakunnassa. ”Tavoitteena on tehdä luovat toimialat tunnetuksi maakunnassa ja edistää niiden toimintaedellytyksiä ja kasvua. Tavoitteena on myös vahvistaa

yriytysten verkostoitumista sekä horisontaalisesti että vertikaalisti.

Horisontaalisesti verkottamalla luodaan seudullisia klustereita.

Vertikaalisella verkostoitumisella puolestaan kehitetään

tilaaja-tuottajamalleja sekä seudullista luovien alojen innovaatiojärjestelmää.”

Kauhajoella merkkeinä onnistuneesta luovien alojen mahdollisuuksista ovat mm. Valkoinen Puu Café&Shop ja Reetta Sillanpään atelieri. Asukaspuhjan ohuuden vuoksi on kuitenkin epärealistista olettaa, että alueelle mahtuisi kovin monia luovan alan yrittäjiä. Onnistuessaan toiminta voisi täällä tarkoittaa kolmannen sektorin nosteessa olevien kulttuurin muotojen tukemista.

Kulttuurin tukeminen ja yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Kunta ja kulttuurin kolmas sektori ovat ennaltaehkäisevien palvelujen ja erityisryhmien palvelujen järjestäjiä. Näiden palvelujen tavoitteena on yhteisöllisyyden lisääminen ja arjen elävöittäminen taiteen voimaannuttavalla vaikutuksella. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa kunta ja kolmas sektori pystyisivät tarjoamaan palvelukokonaisuuksia, jotka olisivat kunnallekin tarpeellisempia. Tällöin tulevat kyseeseen sosiaali- ja terveystoimi, (päivähoito, ikäihmiset palvelukodeissa ja vanhainkodeissa, vammaiset, mielenterveyspotilaat). Myös perusopetuksen kanssa on yhteistyötä. Tavoitteisiin voidaan pyrkiä esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, elokuvien, muistelun, askartelun, kädentaitojen, kokkauksen, leikkien ja pelien avulla.

Yhdistystoimijoiden vertaistukitapaamisten järjestäminen on tärkeää tulevaisuudessakin. Samojen haasteiden parissa työskentelevien mahdollisuus toistensa tukemiseen on huomioitava, sillä kolmannen sektorin tarve mm. kulttuuriviikon järjestämisessä on kiistaton. Kulttuuria tekeville kolmannen sektorin henkilöille tulee järjestää kursseja, seminaareja, työpajakoulutusta yms.

Kaupunki turvaa kulttuuripalveluja tuottavien järjestöjen ja muiden toimijoiden toimintaedellytykset avustuspolitiikallaan. Tapahtumien pitkäjänteinen suunnittelu edellyttää, että taloudelliset toimintaedellytykset on turvattu. Avustuspolitiikalla tulee turvata mahdollisuudet myös uusille toimijoille ja tapahtumille. Kolmannen sektorin toimijoilla on kulttuurin saatavuuden parantamisessa keskeinen merkitys.

Huolimatta kaupunginvaikeasta taloustilanteesta kaupungin tulisi kyetä korottamaan vuosittain jaettavien kulttuuriavustusten määrää. Määrärahan tavoitetaso tulisi olla vähintään 1 euro/asukas.

Kun verrataan naapuripaikkakuntiin ja muihin verrokkeihin, voidaan todeta, että viime vuosina jaettu kulttuuriavustusten määrä on kovin pieni

Kulttuurin ja taidekasvatuksen vahvistaminen

Koko ikäluokkaa koskeva kulttuuri- ja taidekasvatus ja kulttuuriperinnön opetus kuuluu perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Taiteen perusopetuksesta tässä lainaus OKM:n sivuilta: ”Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua taidekasvatusta. Taiteen perusopetusta annetaan mm. musiikkioppilaitoksissa, kuvataidekouluissa, tanssioppilaitoksissa, käsityökouluissa ja muissa oppilaitoksissa. Eri taiteenaloilla annettava taiteen perusopetus etenee tavoitteellisesti tasolta toiselle ja antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään sekä hakeutua alan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Opetus noudattaa koulutuksen järjestäjän hyväksymiä opetussuunnitelmia, joiden tulee perustua Opetushallituksen päättämiin taiteen perusopetuksen yleiseen tai laajaan oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin. Opetussuunnitelmissa määritellään opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, ja ne voivat sisältää erilaajuisia oppimääriä. Laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu musiikille, tanssille, teatteritaiteelle ja visuaalisille taiteille (arkkitehtuuri, kuvataide ja käsityö) sekä sirkustaiteelle. Yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu musiikille, tanssille, sanataiteelle, esittäville taiteille (sirkustaide ja teatteritaide) ja visuaalisille taiteille (arkkitehtuuri, audiovisuaalinen taide, kuvataide ja käsityö). Opetukseen osallistuvilta oppilailta voidaan periä kohtuullisia maksuja, joista päättävät koulutuksen järjestäjät. Taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaan opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.”

Koko ikäluokkaa koskeva kulttuuri- ja taidekasvatus ja kulttuuriperinnön opetus kuuluu perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Taiteen perusopetuksesta tässä lainaus OKM:n sivuilta
(http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistavae_koulutus/taiteen_perusopetus/?lang=fi).

”Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua taidekasvatusta. Taiteen perusopetusta annetaan mm. musiikkioppilaitoksissa, kuvataidekouluissa, tanssioppilaitoksissa, käsityökouluissa ja muissa oppilaitoksissa.

Eri taiteenaloilla annettava taiteen perusopetus etenee tavoitteellisesti tasolta toiselle ja antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään sekä hakeutua alan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Opetukseen osallistuvilta oppilailta voidaan periä kohtuullisia maksuja, joista päättävät koulutuksen järjestäjät. Taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaan opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Opetus noudattaa koulutuksen järjestäjän hyväksymiä opetussuunnitelmia, joiden tulee perustua Opetushallituksen päättämiin opetussuunnitelman perusteisiin. Opetussuunnitelmissa määritellään opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, ja ne voivat sisältää erilaajuisia oppimääriä.

Taiteen perusopetuksen oppimäärät ovat yleinen oppimäärä ja laaja oppimäärä. Laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu musiikille, tanssille, teatteritaiteelle ja visuaalisille taiteille (arkkitehtuuri, kuvataide ja käsityö) sekä sirkustaiteelle. Yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu musiikille, tanssille, sanataiteelle, esittäville taiteille (sirkustaide ja teatteritaide) ja visuaalisille taiteille (arkkitehtuuri, audiovisuaalinen taide, kuvataide ja käsityö)”

Kauhajoella tarjotaan tällä hetkellä taiteen perusopetuksen musiikin ja tanssin laajaa oppimäärää Panula-opistossa sekä musiikin ja kuvataiteen yleistä oppimäärää kansalaisopistossa. Käsityötaiteen laajan oppimäärän mukaista opetusta annetaan Kauhajoella Näppi-käsityökoulu, jossa sitä järjestää Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuus ry.

Taiteen perusopetuksen laajentaminen ylipäättään on hankalaa pienenevien ikäluokkien vuoksi. Jopa vakiintuneisiin taiteen perusopetuksen yksiköihin on ollut ajoittain vaikea rekrytoida oppilaita. Taiteen perusopetuksen tarjonnan kannalta olisi tärkeä saada tanssitaiteen laajan oppimäärään opetus vakiinnutettua.

Jos kansalaisopiston toiminta-alue laajenee, saattaisi teatteritaiteen perusopetus olla Kauhajoella realistista, mikä sopisi hyvin kaupungissa toimivien vahvojen teatteriryhmien jatkuvuuden turvaamiseksi.

Taiteen perusopetuksen osaa aamupäivä- ja iltapäiväkerhotoiminnassa tulee selvittää.

Kulttuuri hyvinvoinnin vahvistajana

Kulttuuri on kunnallista hyvinvointipolitiikkaa. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia ohjelmassa on kolme painopistealuetta: kulttuuri osallisuuden, yhteisöllisyyden, arjen toimintojen ja ympäristön edistäjinä, taide ja kulttuuri osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä työhyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin. Taide ja kulttuuri tukevat ihmisten elämänhallintaa sekä luovat mahdollisuuksia uusien ihmissuhteiden ja verkostojen luomiseen. Kulttuuritoimintaan osallistuminen lisää elämän mielekkyyttä ja pidentää elinikää. Kulttuuri on oltava kaikkien saatavissa.

Kulttuurin ja sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyötä on syytä vahvistaa. Kulttuuritoimintaan osallistuminen tarjoaa asukkaille mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen ja vahvistaa osallisuutta. Kohderyhmän muodostaisivat mm. päivätoiminnan asiakkaat, vanhainkotien ja palvelutalojen asukkaat, kehitysvammaiset ja sairaalan pitkäaikaispotilaat sekä mielenterveyskuntoutujat. Seniorien ja yleensä eläkeläisten virkistäminen kulttuurilla voisi olla kunnallisen kulttuuristrategian uusi avaus.

Eläkkeellä oleva väestö Kauhajoella kasvaa siten, että 2020 yli 64-vuotiaat ovat kaupungin suurin väestöryhmä. Vuoden 2010 alussa eläkkeellä olevia yli 16-vuotiaita oli 2408. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksista jo nyt puolet kohdistuu 65 vuotta täyttäneisiin. Kulttuuripalvelut on oivallinen keino alentaa yhä kasvavia sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksia

Jo lähivuosien tavoitteena on, että 91–92% ikäihmisistä asuisi kotonaan ja vain 3% olisi laitoksissa.

Haasteena on, kuinka saadaan vuoteen 2020 mennessä riittävän kattavat ja laadukkaat ikäihmisille soveltuvat kulttuuripalvelut tasapuolisesti palvelemaan koko kaupungin aluetta. Yksin yleisen kulttuuritoimen voimin ei ikäihmisten kulttuuripalveluja pystytä järjestämään, vaan mukana pitää olla myös kolmas sektori.

Tulossa oleva vanhuspalvelulaki edellyttää, että yli 75-vuotiaille on laadittava henkilökohtainen kuntoutusohjelma. Kuntoutus toimii vain, jos fyysiseen kuntoutukseen liitetään myös henkisestä hyvinvoinnista huolehtiminen. Tässä asiassa hoivapalvelujen toteuttajan on osallistuttava kustannusten kattamiseen.

Kirjaston ”Tietohoiva”-hanke on jo osoittanut toimivuutensa kotona asuvan kulttuuripalveluna. Tilattu kirja menee kotiin kotipalvelun mukana. Toimijoiden kannalta on hyvä muistaa, että pienelläkin panoksella lievitetään yksinäisyyttä ja tuetaan kotona asumista. Kulttuuri voi olla usein pienimuotoistakin. Aina ei tarvita suuria tapahtumia. Yleinen kulttuuritoimi ja kirjasto ovat jo nyt huolehtineet kulttuuripalvelujen viemisestä ikäihmisten keskuuteen, mutta suunnitellumpaa koordinoitua ja yhteistyötä kaivataan erityisesti hoivapalvelujen tuottajilta.

Kulttuurin vaikutusten selvittäminen

Tutkitaan, onko kaupunkitasolla mahdollista selvittää kulttuuritoiminnan vaikuttavuutta. Asian hankkeistaminen tai ulkopuolinen tutkija saattaisi tulla kyseeseen.

Kauhajoen kansalaisopiston näkymiä

Sanssin koulurakennuksesta tulee muodostaa aikuisopetuksen ja kulttuurin ”ABC” -siirtämällä sinne lähes kaikki kansalaisopiston keskustajaajan opetus. Näinä liikennemyymälöiden aikakautena tässä ABC:llä tarkoitetaan sivistyksen olohuonetta, jossa voi opiskelujen ohessa tai sijaan tutustua taiteeseen ja kulttuuriin. Kulttuurikahviossa voi lukea kunnon lehtiä ja tavata samanhenkisiä ihmisiä.

Suupohjan kansalaisopistojen fuusio on toteutuessaan tärkeä osa kehitystyötä. Kurikan ja Teuvan kanssa on käynnissä yhteistyöselvitys yhteisen kansalaisopiston muodostamiseksi. Tästä tarkemmin jäljempänä. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi selvitystä varten 10.000 euron valtionavustuksen. Jos alueen kansalaisopistoissa ei tapahdu lainkaan rakenteellisia uudistuksia, laadulliset laajennukset, kuten esim. TPO:n yleisen oppimäärän kehitys, eivät toteudu.

Kulttuurilla on ollut pitkään tärkeä rooli opiston tarjonnassa. Suupohjan bändikoulu saattaa ehkä syksystä 2012 alkaen siirtyä osin kansalaisopiston musiikin TPO:n yleisen oppimäärän osaksi.

Kulttuuriaineisiin laajassa opistossa voisi saada erityistaitoisia päätoimisia opettajia (1-2), jolloin koko paikallinen kulttuurin kenttä hyötyisi. Myös kirjaston kanssa mahdollista kehitellä nykyistä enemmän toimintamuotoja.

Panula-opiston näkymiä

Panula-opiston paikallinen ja alueellinen yhteistyö saa uusia muotoja. Panula-opiston rooli aktiivisesti alueella toimivana taideoppilaitoksena mahdollistaa yhteistyön eri taiteen alojen ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Panula-opiston fokus on tasokkaassa, aikaansa seuraavassa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetustoiminnassa musiikissa ja tanssissa. Oheistoimintaa leimaa alueen musiikki- ja tanssikulttuurin kehitystyö muun muassa hankemahdollisuuksien, konserttitoiminnan ja kansainvälisten vierailujen avulla. Hanketoiminnassa painottuvat alueen lasten ja nuorten musiikkikulttuurielämykset, poikkitaiteellisuus sekä taiteen perusopetuksen tietoisuuden lisääminen ja mainostaminen. Panula-opisto on mukana taiteen perusopetuksen maakunnallisissa ja alueellisissa hankkeissa ja yhteistyössä.

Panula-opiston rooli koko alueen musiikki- ja tanssikulttuurin elävöittäjänä ja värittäjänä yksin toimiessaan on haastava. Tästä syystä vahvojen yhteistyösiteiden luominen ennakkoluulottomasti on välttämätöntä. Panula-opisto laajennettuna nykyisestä (esimerkiksi fuusion avulla) mahdollistaisi erityisalojen (esimerkiksi kansan- ja pop/jazz-musiikin, tanssi) päätoimisen opettajien rekrytoinnin. Päätoimisen henkilökunnan muun työn velvollisuus mahdollistaisi niin ikään opiston musiikillisen ja pedagogisen kehitystyön jatkumon. Alueella toimiva päätoiminen Panula-opiston henkilöstö mahdollistaa myös paikallisen ja alueellisen musiikki- ja tanssikulttuurin elävöitymisen. Yhteistyö mm. alueella toimivien kansalaisopistojen ja yhdistysten musiikin- ja tanssiopetuksen kanssa voisi toimia hedelmällisesti esimerkiksi opettajarekrytoinnissa. Lisähaasteita syntyy pienenevän ikäluokan sisältä saatavien opiskelijoiden kokoamisesta sekä taiteen perusopetuksen

laajan oppimäärän opiskelumahdollisuuksien mainostamisesta. Taiteen perusopetuksen nivomista osaksi aamupäivä- ja iltapäiväkerhotoimintaa, päivähoitoa sekä ammatillista toista astetta tulisi tutkia. Niin ikään taiteen opetuksen sähköisten opetusmenetelmien hyödyntämisen mahdollisuuksia tulee kokeilla ja kartoittaa.

Panula-opistoa ja kansalaisopistoa koskeva selvitys

Kauhajoen sivistyslautakunta merkitsi tiedokseen 21.9.2011 kansalais- ja musiikkiopistoja koskevan yhdistymisselvitystyöryhmän loppuraportin. Lisäksi se päätti, että kansalaisopistoja koskeva selvitystyö jatkuu Opetus- ja kulttuuriministeriön rakenteellisen kehittämisen avustuksen tukemana. Kehityspäällikkö Pekka Laurila aloitti määräaikaisena projektisuunnittelijana 12.9.2011.

Kauhajoen kaupunki on valmis hakemaan myös Panula-opiston järjestämisluvan muuttamista yhdessä Etelä-Pohjanmaan musiikkiopiston kannatusosakeyhtiön johtokunnan kanssa vuoden 2013 alusta seuraavasti: Kauhajoen kaupunki hakee taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän järjestämisluvan muuttamista. Lisätään Kurikan kaupunki niihin kuntiin, joissa opetusta järjestetään. EPMO:n kannatusosakeyhtiön johtokunta hakee järjestämisluvan muuttamista siten, että luvasta poistetaan Kurikka.

Jotta musiikkiopistoasia etenisi, Kurikan kaupungin on sovittava asiasta Etelä-Pohjanmaan kannatusosakeyhtiön johtokunnan kanssa tämän loppuraportin toimitelinkäsittelyn seurauksena. Kurikan kaupungin neuvoteltava myös siitä, että Etelä-Pohjanmaan musiikkiopiston johtokunnan on käytävä YT-neuvottelut EPMO:n Kurikan toimipisteen oppilaita opettavien opettajien kanssa. Tätä ennen on sovittava, koskeeko Kurikan toimipisteen oppilaita opettavia henkilöitä kokonainen liikkeen luovutus vai liikkeen osan luovutus. Työryhmän loppuraportissa päädytään siihen, että liikkeen luovutus koskisi niitä opettajia, jolla Kurikan toimipisteen opetus muodostaa vähintään 50 % opetusvelvollisuudesta. Mikäli EPMO:n kunnallistaminen toteutuu 1.8.2012 alkaen ja mikäli laajentuvaa opistoa tavoitellaan 1.8.2013 alkaen, Kurikan kaupungin on sovittava liikkeen luovutuksesta ja yt-neuvotteluiden suorittamisesta Seinäjoen kaupungin kanssa. Laajentuva musiikkiopisto, Panula-opisto, voi aloittaa toimintansa aikaisintaan 1.8.2012 tai vaihtoehtoisesti 1.8.2013 alkaen, mikäli Kurikan kaupunki ryhtyy asiassa toimenpiteisiin ja mikäli Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää järjestämisluvan muutoksen. Asian käsittely on vielä kesken Kurikan kaupungin hallinnossa.

Kirjasto- ja tietopalveluiden näkymiä

Kirjaston kulttuuritoiminnaksi mielletävät oheispalvelut ovat aina kuuluneet osana kirjaston toimintaan, mutta ne lisääntyvät väestön ikääntymisen myötä. Esimerkkinä voi mainita jo nyt meneillään olevan TietoHoiva –palvelun yhteistyössä kotihoidon ja Celia Näkövammaisten kirjaston kanssa. Hoivan ohella viedään kirjastopalveluita ja kulttuuria kotiin ja lisätään osaltaan hyvinvointia ja elämisen laatua kotona –asujalle ikäihmiselle. Kirjaston kotipalvelua tullaan laajentamaan tulevaisuudessa muihinkin kotona asuviin palvelun tarvisijoihin ja yhteistyö muiden kulttuuripalveluita tarjoavien kanssa on oleellisessa asemassa.

Kirjaston oheistoiminnoista satutunnit ovat olleet vuosikymmeniä aktiivisen kulttuuritarjonnan perinteistä osaa, mutta niitäkin voidaan kehittää. Kotiin, erityisesti

ikäihmisille, palveluita voisi antaa myös ”kaupunginlukija”. Kirjavinkkaus on lukemaanhoukuttamismenetelmä ja osoitus uudesta kulttuuriin johdattelemisesta. Kirjaston lukupiiri on myös tavoittanut omat innokkaat osallistujansa. Taide- ja kirjallisuusnäyttelyt tavoittavat katsojansa puutteellisista tiloista huolimatta. Kirjasto on osallistunut omalla panoksellaan alusta asti myös Kriuhnaasujen kulttuuriohjelman järjestämiseen. Kirjaston tietopalveluiden ohella kirjasto on aina altis huomioimaan kaikissa toiminnoissaan kulttuuriset arvot ja niiden kehittämisen sekä panostamaan yhteistyöhön muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.

Kirjastotoiminta on kulttuuriarvo sinällään ihan perinteisessä muodossaan. Kirjasto- ja tietopalvelut hallintoineen on koettu lähipalveluksi, mutta Krannit –kirjastojen yhteistoiminnassa on yhteisen kirjastojärjestelmän ja sen kehittämisen sekä yhteisen hankintarenkaan ja logistiikan lisäksi alueellista kulttuurista yhteistyötä. Krannit kirjastojen kiertävä Lukupiiri on yksi esimerkki. Kirjailijakiertueita on aiemminkin järjestetty ja nyt sellainen on tulossa kirjastomme 160-vuotisjuhlien yhteydessä. Muitakin kulttuuritapahtumia voidaan kierrättää alueellisesti. Myös koko maakuntakirjastoalueella voidaan muiden tiedollisten ja sisältöihin liittyvien yhteishankkeiden joukossa tehdä kulttuurista yhteistyötä.